

A középkor irodalmának két arca I.

A VALLÁSOS IRODALOM

1. Franco Zeffirelli 1972-ben készült filmje, a *Napfivér, Holdnővér*, Assisi Szent Ferenc életét mutatja be. A történet szerint Pietro Bernardone gazdag itáliai kereskedő Assisi városában él szép feleségével és egy minden jóval elhalmozott fiúval, Francescóval. Francesco sokáig él léhűtő módjára: sokat iszik, és nem veti meg az asszonyokat sem. Barátaival együtt eléggé hírhedtté válik az ott élő emberek között. Amikor háború tör ki Perugia és Assisi között, Francesco és barátai bevonulnak a hadseregbe, ahol nem sokkal később fogságba esnek. Egyedül Francescónak sikerül megszöknie. Mire betegen hazatér, hatalmas változásokon megy keresztül. Elkezd örülni az élet apró dolgainak, a madarak csicsergésének, és megveti azt az életet, amit korábban élt. Története akkor kezdődik el igazán. Otthagyja apját, és elhatározza, hogy koldulásból élve, saját kezével fog templomot emelni Istennek.

Tekintsd meg az alábbi részletet a filmből, majd válaszolj a kérdésekre!

- Assisi Szent Ferenc életének mely szakaszát mutatja be a filmrészlet?
- Mi indította őt a krisztusi szegénység vállalására? Hogyan fogadja ezt apja?
- Foglald össze Ferenc világ- és emberszemléletének lényegét a püspök előtti beszéde alapján!

Ferenc megvilágosodását mutatja a filmrészlet. Az emberektől távol, a természetben találja meg nyugalmát. Az apja felháborodott fia cselekedetei miatt, és megpróbálta fiát észhez téríteni, először fenyegetésekkel, majd testi fenytéssel. A végső vita után, amelyre apja kérésére a püspök jelenlétében került sor, Ferenc megtagadta apját, lemondott az örökségről, nevéről.

A krisztusi szegénységet hirdette, mert szerinte a vagyon nem boldogít. Az igazi kincs nem a földi javakban, hanem a mennyországban van. Ha a földi javaktól távol tartjuk magunkat, akkor lehetünk csak igazán szabadok és boldogok.

Ferenc tisztán és szabadon szeretne élni, mint a madarak. Az emberi szeretetet hirdeti, a lelki békét akarja megtalálni. A természet közelségében, az állatok közt, nincstelenül találja meg békéjét, boldogságát.

2. Szent Ágoston (354–430) Afrikában született, Karthágóban tanult, élte az ifjak kicsapongó életét. Tanulmányai során megismerte az antik irodalmat, Cicero filozófiai és szónoki munkássága különösen nagy hatást gyakorolt rá. Milánóban Szent Ambrus beszédeinek és prédikációinak rendszeres hallgatója lett, és megkeresztelkedett. Ezt követően visszatért Afrikába, ahol először pappá, később püspökké szentelték.

Internetes kutatómunka! Nézz utána Szent Ágoston fő művének az alábbi kérdésekre fókuszálva! Írj egy képzeletbeli interjút Szent Ágostonnal!

- Szent Ágoston, Önt az ókeresztény irodalom legkiemelkedőbb alkotójának tartják, Szent Ambrus, Szent Jeromos és Szent Gergely mellett a 4. egyházatyaként emlegetik. Mikor írta a fő művét, a Vallomásokat?
- A megtérésem után 10 évvel, 397–400 között.
- Hogyan foglalná össze egy mai diák számára röviden a Vallomások témáját?
- Könyvemet olvasva betekintést nyerhetnek a fiatalok a keresztény ember lelki fejlődésének folyamatába.
- Azt olvastam, hogy a Vallomások szerkezetében érvényesül a középkori számmisztika. Hogyan?
- Szerkezetileg 3 fő részre tagolható a művem. A hármasszám bibliai szám, mely az Atya, a Fiú és a Szentlélek hármására utal. Az első részben a megtérésemig vezető életutamat taglaltam (I-IX. könyv), a második részben – a kereszténnyé válásom után – a belső lelki világomat tártam fel, azt, hogyan vált a lelkem a bűn és az erény harcának színterévé (X. könyv). Végül a harmadik részben igyekeztem a Szentírás magyarázatának problematikájával foglalatalkodni, a Teremtés könyvét magyarázni, értelmezni (XI-XIII. könyv).
- Híres kifejezéssé vált művéből a Tolle, lege! Mit jelent pontosan, és a Vallomások melyik részében olvasható?
- Azt jelenti: Vedd, olvasd! A művem egyik legfontosabb részében, a Kerti jelenetben – a VIII. könyvben – olvasható, amelyben önmagammal vitázva, Istenhez szólva tártam fel lelki fejlődésemnek folyamatát. Belső vívódásaimat egy misztikus kerti jelenet döntötte el a kereszténység javára: a szomszédból éneklő gyermekhangot hallottam, amely ismételten ezeket a szavakat mondta: „Tolle, lege”. Találomra fölütöttem a Bibliát, s Szent Pál egyik levelének következő részletét olvastam, melyet magamra vonatkoztattam: „Nem tobzódásban és részegeskedésben, nem bujálkodásban és

kicsapongásban, nem civódásban és versengésben, hanem öltsetek magatokra az Jézus Krisztust és ne gondozzátok a testeteket a vágyakozásra.” Ennek hatására tértem meg, és 387 nagyszombatján felvettem a keresztséget.

- Mit üzen a mai fiataloknak?
- Azt, hogy a befelé fordulás, az önmagunkra figyelés mindig is nagyon fontos volt, a XXI. századi rohanó világban pedig egyre inkább azzá válik. Így egy-egy nap elteltével, vagy egy fontos esemény után, fordítsanak figyelmet a velük történtek elemzésére, mérlegelésére!

Köszönöm az interjút!

3. A korban az egyszerű hívőkkel a kapcsolatot leggyakrabban a szerzetesek tartották. Kolostorokban és monostorokban regulák (szabályok) szerint éltek, egész életre szóló engedelmességi, szegénységi és szüzességi fogadalmat tettek. Különböző szerzetesrendek alakultak a korban. Mindre jellemző, hogy kultúrateremtő és –mentő funkciót láttak el: festettek, tanítottak, kódexeket másoltak. Emellett gyógyítottak és mintagazdaságokat is vezettek.

Nézz utána az interneten az alábbi, a középkorban alakult szerzetesrendeknek! Jellemezd őket az alábbi szempontok szerint:

- alapítása
- vezetője
- szerzetesek ruházata
- fő hitelvük
- magyarországi rendek

a rend neve	alapítás	vezető	ruházat
bencés rend	Kr. u. VI. sz.	nursiai Szent Benedek	fekete bő csuha
ciszterci rend	Kr. u. XII. sz.	Molesme-i Szent Róbert	fehér habitus barna, később fekete skapuláréval
karthauzi rend	Kr. u. XI. sz.	Kölni Szent Brúnó	fehér csuha, fejükön csuklya
premontreiek rendje	Kr. u. XII. sz.	Szent Norbert	„fehér barátok” – fehér csuha, széles övvel
domonkos / dominikánus rend	Kr. u. XIII. sz.	Szent Domonkos	fehér habitus, ugyanilyen színű skapularé csuklyával, ezek fölött a nyilvános funkcióknál fekete köpeny fekete csuklyával
ferences rend	Kr. u. XIII. sz.	Assisi Szent Ferenc	szürkésbarna csuha, kötélövvel

a rend neve	hitelvük	magyarországi kolostorok és rendek helye
bencés rend	„Ora et labora!” – Imádkozzál és dolgozzál! – hittérítés Európa-szerte	Tihany, Bakonybél, Győr, Pannonhalma, Budapest
ciszterci rend	puritanizmus, hithirdetés, tanítás	Iskolái: Budapest, Eger, Pécs, Székesfehérvár
karthauzi rend	„a néma barátok” – így is nevezik őket a némasági fogadalom miatt. „Fáradásunk és hivatásunk első sorban az, hogy a hallgatásban és a magányban találjuk meg Istent.”	Ma már nincs kolostoruk Magyarországon. (régén: Felsőtárkány, Ercsi)
premontrei-ek rendje	prédikálás és a lelkipásztori szolgálat ellátása	Csorna, Gödöllő

domonkos / dominikánus rend	a keresztény hit védelme és terjesztése, kolduló rend	Győr, Esztergom, Székesfehérvár, Pécs, Buda
ferences rend	természet szeretete, alázat, szelídség	Budapest, Szentendre, Esztergom, Szeged, Szécsény, Gyöngyös, Mátraháza, Mátraverebély-Szentkút, Nagyszőlős, Zalaegerszeg, Szombathely, Sümeg